

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 792

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

549

P A T R I S T I C I .

550

ab illo quidem perorandi stilo dicta (al. dictata) a nobis vero explanandi specie translata sunt. Quae quidem Rufini verba dubium reddunt Lectorem, fidumne ille interpretem egerit, an pro arbitrio sua miscuerit, quod dubium, cum Graeca Origenis intercidrent, tolli nequit. Harum porro Homiliarum jam Cassiodori aevo XVI. numerabantur, ut ex C. 1. Tract. ejus de institut. divinar. Literar. liquet. Prima nobis infinit: Sicut in novissimis diebus Verbum Dei ex Maria carne uestitum processit in hunc mundum &c. Reliquae jam Libri, jam Homiliae inscribuntur. Textus, utut a secunda, quin tertia manu interpunctus et correctus sit, ulterioris tamen emendationis capax est, ut e collatione cum Editis T. II. Opp. Origenis Paris. 1733. p. 184. cognovimus. Sub Hom. I. principium locus integer ab verbis, ad sacrificandum uitulos et agnos, usque ad verba: Sed melius est me nullo gesto incidere in manus uestras, calamo Sec. XVI. subpletus est. Ultima finit: et suum nobis suaue iugum fidei et caritatis et spei ac totius sanctitatis imposuit. Ipsi gloria in eterna secula seculorum. Amen. Tum literis graecis, latinisque mixtis: ΗΓΩ ΦΡΑΘΗΡ ΛΗΩ ΑΘΡΑΜΗΝΘΑΞΙ ΒΝC ΛΤΒΡΧΜ. ΗΘ ΣΩΜΡΑΗΞΤ ΒCQXH ΑΔΦΤΝΗΜ. ΔΗΡΡΗCΩΡ ΧΩC ΒΘ ΩΡΗΘΤC ΡΡΩ ΜΗ ΑΔ ΔΩΜΤΝΧΜ. ΑΜΗΝ. ΔΗΩ ΓΡΑΘΤΑC. Quae lego: Ego Frater

Leo atramentavi hunc librum et complevi usque ad finem. Depreccor vos ut oretis pro me ad Dominum. Amen. Deo Gratias. Vides literam H ubique sonum E reddere, Θ semper pro T ponit, Τ non raro pro I. singularem esse formam X pro V. C jam ut Σ jam ut K pronuntiandum, P jam Rho, jam Pi valere, Latinas esse V. et Q. Nescio, quid ignotum hunc Leonem ad ostentandam suam Καλλιγραφιαν graecam moverit. Monet illa Inscriptionis sepulchralis M. Gordiani, quae habetur Romae subterranea. L. III. c. 22. et Numorum graec. Sec. IX. et X. quorum επιγραφας exhibet Montefalconius Palaeograph. Gr. L. II. sub finem c. 7. Pag. ult. adscriptae sunt Orationes quaedam ad Deum, ut per intercessionem S. Blasii Spinae aut Offa Gutturi infixa revellantur. Origenis Homiliae jam etiam Cod. praeced. indicantur.

CLXXXVIII.

VI. 24

Codex membraneus lat. Sec. 408 XII. Folior. 67. 4. charactere minutiore perquam nitide exaratus, rubricisque decoratus sequentia complectitur: I. Homiliae III. Origenis a Rufino Aquilej. latine versas, quarum prima inscripta est minio: Omelia XX. II. origenis de filiabus salphaat et de successore moyssi. Initium: Quimque filie fuerunt. quarum etiam nomina in scriptura comprehensa sunt &c. Addi debebat titulo: Mm 2 In

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 792

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

551

C O D I C E S

552

In Librum Numerorum. Legitur in edit. Maur. Opp. Origenis Paris. 1733. T. II. p. 354.

II. fol. 3. Omelia XX. III. de eo quod scriptum est munera mea data mea et de diversitatibus Festivitatum. Initium: Si obseruatio Sacrificiorum et instituta legalia que in typo data sunt populo israel &c. Sequitur priorem etiam in Edit. cit. p. 356.

III. fol. 6. p. 2. Omelia octaua (pariter in Numeros) de his que ab exploratoribus renunciantur et de indignatione domini ac de supplicatione Moyst. Initium: Duo-decim missi sunt inspectores ex filiis israel ad considerandam terram &c. Extat edit. cit. p. 293. Omnes tres integrae et probae lectionis.

Subjecit illis quidam Possessor Sec. XIII. Titulos Librorum Bibliothecae sua: *Sunt mihi Libri. Hos inter minus noti: Alexander, quem puto de Villa Dei Grammaticum, Gnosticon, fortasse Hypognosticon olim Augustino tributum, Hincmarus, putem Hincmarus Rhem. Adalgerus ad Nonsvindam, qui in Cod. Tegerns. et apud Pez. Thes. Anecd. T. II. p. 19. Adelberus dicitur. Vide Cod. CCXL. Versus Wemberi, quos ignoro. Sententie de prauate et Sententie nigre, quae-nam hae? Bernoldus de diuinis officiis, cuius extat Ordo Rom. compilatus circa an. 1089. In universum Bibliotheca haec cen-sebat Volumina XLVII.*

IV. fol. 9. Excerpta de libris sandi gregorii pape in proverbia

salomonis. Non scripsit in Proverbia Gregorius, sed multa Proverbiorum Loca in aliis suis Operibus explanavit. Ejusmodi Explanations biblicas ὁδον παρεγγον ab eo datas in Libros redegit Paterius Gregorii familiaris, Ecclesiae Rom. Notarius et Secundarius, apud quem Nostra Librum XII. constituunt, ut videre est in Edit. Maur. Opp. Gregorii Paris. 1705. T. IV. col. 281. Nulla tamen in Cod. Paterii mentio, qui sic orditur: Cum Simplicibus sermocinatio eius. Deo enim sermocinari est per illustrationem sue presentie humanis mentibus archana reuelare &c. Itaque nec Opera Gregorii, unde Explanations hae decerptae sunt, citantur, ut in Edit. Ceterum non deest lectio, quam praeoptes. Ita mox sub principium in illud: Omni custodia serva cor tuum, quod exponitur L. XIX. in Job. n. 33. malo cum Nostro: fortibus cingatur muris, intus omni muniatur custodia &c. quam cum Edit. insomni muniatur custodia. Ad calcem totus adtexitur locus e L. V. in Job, quem etiam in Ms. Vaticano haberi memorant Editores.

V. fol. 14. absque Titulo Expositio in VII. Psalmos dictos Poenitentiales Heriberti, Hariberti, Eriberti, Euberti Episcopi Regii Lepidi in Italia, de quo, cum Literatores fileant, congeoram, quae legi. Omiserat illum in serie Episcoporum Regiensium Ughellus, ejusque primum in Append. T. V. Italiae sacrae memi-nerat.

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 792

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

553

P A T R I S T I C I .

554

nerat. Repositus est suo loco in nova *Edit. Venet.* T. II. 1717. col. 284. f. successor *Gandulphi*, qui post annum 1087. episcopatus honore spoliatus obiisse dicitur. Itaque ab hoc circiter anno *Heribertus* infulas sumserit, catholicice *Romanam diligens ecclesiam*, ut habetur in *Notitia de Thesauro Canusinae Eccl. Romam transmesso &c.* T. V. *Scriptt. Rer.*

Ital. Mediol. 1724. p. 385. f. id est a partibus Rom. Pontificum et *Mathildis Comitissae* stans contra *Henricum IV. Imp.* *Mathildem* ejus usam consiliis e *Donizonis* Presb. et Monachi *Canusini* versibus L. II. *Vitae Matildis* T. cit. p. 372. liquet; dum enim *Mathildis* de pace cum *Henrico* ageret,

*Reginus Praeful, speculum quasi lux, Heribertus
Cum reliquis plane faciendam confore pacem
Astruit adjungens: tribulatio temporis urget.
Mens domine fleti quasi coepit in his quoque verbis.*

Acta haec anno 1092. moxque inde *Siciliam* petiisse videtur *Noster*; ait enim *Notitia* suprac. Posthaec idem *Episcopus Heribertus* pergere volens in *Siciliam* per proficuum et honorem *Reginae Ecclesiae*, quia pura amicitia *Canusinam* diligebat ecclesiam, mutuo accepit pretiosam planetam — cum decenti linea indumento — suis pontificalibus verbis valde confirmans et spondens — si a *Sicilia*

vivus reverteretur, quod de melioribus capillis sui *Episcopatus* subjugaret *Canusina Ecclesiae* et si contingenteret eum non reverti — ipse ordinaret unum de bonis *Reginae Ecclesiae* ut restorationem haberet *Canusina Ecclesia* &c. Non reversum fuisse, docet *Epitaphium* ejus Opusculis in *Codice nostro* subiunctum, quod hic praecipuo:

*Pontificale decus regii dum presul babebas.
Moribus eximiis sapiens heriberte uigebas.
Non sensus nec iusticie uirtute carebas.
Strenuitatis erat quoniam quicquid faciebas.
Non calabri regii (Julii) ius pontificale regebas.
Sed cis alpini regii (Lepidi) ius iure tenebas.
Forte tamen sicolis in partibus esse uolebas.
Cum tibi mors tribuit ea que uentura sciebas.
Corpus ibique tuum tumulatur quo renitebas.
In festo sancti martini (11. Nov.) quem metuebas.
Nunc tibi sit requies quam sepe gemendo petebas.
Idque boni capias quod querere precipiebas.*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 792

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

555

C O D I C E S

556

Imo statim eodem anno occubuisse eruo e Documento *Ludovici* in cathedra *Regiensi* Successoris, quod ab *Ughello T. cit. col. 285.* productum, datum est *Anno Dom. Incarn. 1093.* Episcopatus vero *D. Lodoici anno II.* Episcopatum itaque abs *Ludovico* initum oportet post *D. Martini Festum 1092.* ut extrema anni 1093. jam *secundus* ejus *annus* dici potuerint.

*Consilio cuius pulcher juvenis, rubicundus,
Ac prudens vere Siculam duxit mulierem
Rogerii natam Ducis.*

Heribertum favore et consilio apud Dominam suam multum polluisse cum supra meminimus, tum e *Ben. Bacchinii Hist. Monasterii Padolironens.* Placitoque *Mathildis* anni 1101. quod exhibit *Ughellus cit.* et in quo Comitissa eum *beatae memoriae* virum adpellat, manifestum fit. Quare non procul a vero erit, *Heribertum* ad tractandum *Conradi* cum *Mathilde Sicula* Connubium in eas oras ablegatum fuisse. Jam ad ejus Scripta a nemine, quod sciam, indicata convertamur. *Expositio-*
nem Psalmorum praeit *Epistola* inscripta: *Virginibus immortali* sponso dicatis. et filiabus iherusalem. B. et. Ju. He. (ribertus) *Reginę ecclesię seruus. Spiritua-*
lium gratiam gaudiorum. Virginum harum Sanctimonialium Nomina neque in ulla alia *Epistolarum*, quae sequentur, scribuntur integra. *Epistola* nullum prorsus cum subiecta *Expositione* nexum habet, potuissetque eadem ratio-

Quid vero *Heribertus* in *Sicilia*, et quidem cum splendido habitu pontificio, ut supra dictum? Pandam, quod occurrit. *Conradum Henrici IV.* filium primogenitum a. 1093. a Patre descivisse, et *Mathildem Rogerii Siciliae, Calabriaeque Comitis* filiam sibi copulasse constat ex Historia. Id factum *Mathildis Comitissae* artibus testis *Donizo suprac. p. 375.*

ne reliquis *Epistolis* adjungi. Incepit: *Oppido cor nostrum suauissime caritati uestre congaudet.* quando sancte religionis studium adimplere studetis. et debiles quoque in dilectionis diuinę soliditate. saluberrime exhortationis institutis confirmare curatis. Mox Caritatem extollit, pro benevolo Virginum affectu gratias agit, se in rota seculi laborantem et in Carnarium habitantem fetore uoluptatum adpellat, laudes deprecatur, et orationum expetit subfragia. *Epistolam* excipit Argumentum *Psalmi VI.* quo exponitur ejus Titulus: *In finem in Hymnis Psalmus David pro Oðaua* hoc initio: *Si ille rex et propheta conuenienter dauid. id est manu fortis uocatus est. quia ursum interfecit. leonem suffocauit. goliad fortissimum lapidis unius iðu prostrauit. et gentes innumerās imperii sui ditioni subegit. non incongrue eodem nomine sanctam animam accipimus &c.* Atque tale argumentum reliquis

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 792

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

557

P A T R I S T I C I .

558

liquis etiam VI. *Psalmis* praefixum est. In medio vero praesentis Argumenti rudis conspicitur Pictura *Heriberti* habitu Episcopi d. pedum, s. librum tenentis, quem excipere velle videntur adstantes duae Mulieres velatae, quae Pictura, tacente licet *Epi-stola*, innuit, *Expositionem* hanc *Psalmor.* in gratiam duarum illarum Virginum B. et Ju. suscep-tam fuisse. Ipsa jam *Psalmi* I. ex-planatio sic incipit: *Domine ne in furore tuo arguas me. Uides quam bonum principium. quam affectu-sum. quam gratie plenum. In eo enim quod dominum eum uocauit. quod sui iure misereri deberet ostendit.* *Dominorum enim est seruos alere. non negligere. delinquentes corrigere. non necare. fugientes requirere non abdicare.* Vel ex hoc principio bonam spem de toto Commentario concipias, qui literae inhaereat, neque Mystica et Allegorica intemperanter con-sectetur. Finit is in pia precatio-ne: *Bone iesu uerbum patris. Splendor paterne glorie. in quem desiderant angeli prospicere. doce me facere uoluntatem tuam. ut a spiritu tuo bono deducas ad beatam illam perueniam ciuitatem. ubi est dies eternus &c.* quae in *Soli-loquii* et *Speculo* olim *Augustino* tributis sparsa leguntur.

VI. fol. 58. p. 2. absque In-scriptione sequuntur ejusdem *He-riberti* ad easdem Virgines B. et Ju. *Epi-stolae* V. quarum dabo ra-tionem. Prima incipit: *Dilectionis uestre scripta perlegentes. et melliflua sermonis uestri dulcedine*

*animam nostram recreantes &c. ex-petit literas, promittit memo-riam, pie monet. Secunda: In-numerabiles occupationum mearum molestię et grauissimi tempestatis buiū labores &c. Solatur se et illas intuitu aeternorum et finit: Et quia non possum amplius pati cremonensium aduersum me queri-moniam. oportet me properare cre-monam. Valde namque conquerun-tur. quod post preceptum domini pape non eos iniuiserim. et que ibi sunt corrigenda. nequaquam corre-xerim. Nihil de hoc negotio apud Scriptores Cremon. inveni. Ter-tia: Si cuncta mei corporis mem-bra uerterentur in linguam &c. Tota argumenti ascetici. Quar-ta: Scriptum est in salomone. La-bia iustorum. stillant gratiam &c. Consonat priori. Quinta: Suauissima scriptorum uestrorum re-fectio. et operis nostri merces ge-minata &c. Pariter pia; hic ve-ro de se: Nunc cum me undique sollicitudines exscrutient. terrores angustent. aduersa deterrent. pro-spera extollant. nihil dignum uo-bis ualeo meditari. Et in fine: Ego quidem multis regis (Conra-di?) supplicationibus coactus alpes transire proposui. sed propter equorum laborem per uos transire nequaquam presumpsi. Hec itaque pauca inter ipsas curarum et occu-pationum procellas. fenerator uerbi uobis conscripsi. tempore quo absens fuero uobis ruminanda. — Valete maxima spes anime mee et in marina iturum discrimina ora-tionibus me uestris liberate. Ulti-ma igitur haec fuerit *Heriberti* pere-*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 792

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

559

I C O D I C E S

560

peregre defuncti *Epistola*, quam excipit in *Cod. Epitaphium* jam supra relatum.

VII. fol. 61. p. 2. *Incipit Liber de Confidu Viciorum atque Virtutum. Sancti Ambrosii Mediolanensis Episcopi.* Initium: *Apostolica uox clamat per orbem. atque in procinctu fidei positis. ne securitate torpeant dicit &c.* Alias tributus *Augustino*, ut nobis *Codd.* pluribus. Omislus in edit. *Maur. Ambrosii*, in edit. *Augustini* legitur T. VI. *Append. col. 219.* duobus *Capp.* nostro prolixior, qui finit c. 26. his verbis: *et mibi adhuc magis stupenda narranti fidem prebeto.* Autor genuinus videtur *Ambr.* *Autpertus S. Vincentii ad Vulturum in Benevento Abbas*, ut ex *Admonit.* prævia *Maurianor.* diximus ad *Codd.* supracit. quos vide in *Indice*.

VIII. fol. 67. p. 2. *De Penitentia Salomonis Dictum Augustini, Hieronymi et Ambrosii. Cod. CCCXLVI.* adeo etiam *Dictum Gregorii*, et Titulus: *De Salomonis Salute.*

CLXXXIX.

⁵⁸ Codex membraneus lat. Sec. XV. Folior. 235. f. relictis Miniaturi literarum capitalium spatiis cetera nitidissime exaratus offert superstites XV. *Origenis Adamantii Alexandrini Commentariorum in D. Pauli ad Romanos Epistolam Libros*, a *Rufino Aquilejensi Presbytero X. Libris latine redditos*, contractos et suppletos. Praefationis *Rufini ad Heraclium*

hoc est initium: *Volentem me paruo subiectum nauigio omnia (coram) tranquilli littoris constringere &c.* Post hanc: *Incipit prefatio domini originis super epistolam beati Pauli apostoli ad Romanos.* Quod cæteris apostoli Pauli epistolis difficilior putatur ad intellegendum hæc &c. Ad calcem L. X. rursus habetur *Rufini Commendatio finiti Operis*, cui subiecta est rubrica literis quadratis: *Explicit Liber Decimus Explanacionum Origenis in Epistola Sancti Pauli ad Romanos Rufino Translatores.* Origenem Libris XX. in hanc Epistolam commentatum fuisse tradit *Cassiodorus*, *Institut. divin. le&t. C. 8.* Interpolatos hos aevo suo, et deesse fere apud omnium Bibliothecas aliquanta ex ipso corpore volumina queritur in *Praef. supracit.* *Rufinus.* Ad didisse illum quaedam, breviasse alia ex *Commendatione* pariter *supracit.* discimus, atque hinc sibi a quibusdam objectum non diffiteatur, cur Operi non potius titulum fecerit: *Rufini in Epistolam ad Romanos Explanacionum Libri.* Sed, quod *Rufinus* noluit, Hieronymo ejus adversario postlimino obtrusum est. Prodierunt enim sub ejus nomine *Commentaria nostra Venet.* 1506. Rationes hujus erroris vide in *Praef.* T. IV. Opp. *Origenis Dom. Caroli Delarue. Paris.* 1759. f. cui Tomo ad pag. 458. *Commentaria praedita post Editiones Jac. Merlini, Erasmi Roterodami, et Gilb. Genebrardi insunt. De Origene et Rufino adi si lubet, Hambergeri nostri*